

Uluslararası Sosyal Bilgiler Eğitimi Dergisi

(Uluslararası Hakemli Dergi/International Peer-Reviewed
Journal)

<http://www.tissejournal.net>

ISSN: 2757-5748

<http://www.sosbilder.org>

Interactive Book Example Supported by 7E Model in Social Studies Lesson

Cansu ÇETİNKAYA AYDOĞDU

Abstract

Today, children are born into a world of technology and they grow up in this world. Not using technology in the teaching process in a period when technology is extremely effective in human life is to prevent it from fulfilling the requirements of the age. Currently, educational technologies are used in most schools in our country. It is possible to see this on smart boards that replace chalkboards. Before the use of smart boards, education was predominantly one-way from teacher to student. Smart boards have been a tool to change this traditional order in the classroom. It can be said that interactive books are lesson tools that enable the smart boards to be used effectively in the teaching process. Thanks to the interactive books (e-books), the teacher, students and the board are in constant interaction with each other. In a lesson with abstract content such as social studies, students will have the opportunity to appeal to the visual and auditory intelligence of the students with up-to-date photographs and videos used through e-books. The e-book samples presented in the study were supported by the 7E model. The e-book samples presented in the study were supported by the 7E model. In 7E model, it is a guide when they can reach prospective teachers. The 7E model enables them to have classroom classroom experiences with the relevant subject. Thus, the 7E model enables them to be individuals who discover their ways to reach, interpret and question information. There is no research in this field in social studies education. It is thought that increasing the number of books that continue with the 7E model in social studies education will contribute to this field.

Keywords:	DOI	:
Social studies, 7E model, interactive book	Received	: 02.06.2020
	Revised	: 15.08.2020
	Accepted	: 11.10.2020
	Published	: 21.12.2020

Corresponding Author: Cansu Çetinkaya Aydoğdu, PhD student, Anadolu University, Turkey, cansucetinkaya@anadolu.edu.tr
ORCID: 0000-0003-4262-6653

Cite this article as: Çetinkaya Aydoğdu, C. (2020). Interactive book example supported by 7E model in social studies lesson. *The Journal of International Social Studies Education*, 2(1), 40-54.

Extended Summary

Introduction

Education and training carried out for many years in a system based on behavioral approach. In behavioral learning, learning takes place by reacting to the stimuli presented. The success of the students is directly proportional to the information presented to them, their acquisition of certain skills and, if desired, their presentation of these knowledge and skills (Saban, 2000). In 2005, new curricula were created due to reasons such as the reluctance of students to learn from existing curriculums based on behavioral approach. These new teaching programs that have been created are based on a constructivist approach. One of these curricula is Social Studies Curriculum. Thus, teaching models suitable for the constructivist approach started to be used in schools. The most preferred of these models is the 4-stage learning and 5E learning model (cited in Saraç, 2015). Over time, the 5E model was developed by Bybee (2003) and Eisenkraft (2003) and transformed into a 7E model. Figure 1 shows the 7E model developed by Eisenkraft from the (2003) 5E model:

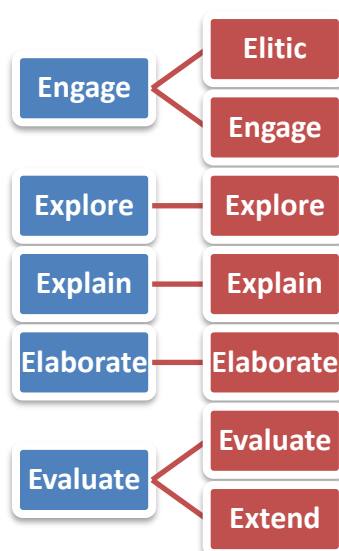

Figure 1. Eisenkraft's 7E model

With the use of the 7E model in social studies lessons, students will have the chance to encounter different social problems. Thanks to these experiences in the classroom, they will become individuals who research, do not take new information as it is, interpret and question them (Grant, 1997; Jadallah, 2000, cited in Ersoy & Kaya, 2009). Individuals who grow up in this environment will learn to be an effective citizen, to communicate healthily and to solve the problems they encounter (Ersoy & Kaya, 2009). The 7E model, an example of which will be presented in this study, will be presented by integrating with the e-book.

The creation of e-books dates back to the 1970s. Studies on the production of certain texts on computers and their publication on these screens were first made in America. E-publication was fully realized by Apple Corporation's creation of HyperCard software in 1987 (Fox, 1988; Özer & Türel, 2015). E-books can be transferred to digital media. These digital media can be desktop or portable computers, tablets or smart phones (Rukancı & Anameriç, 2003). Pictures and texts that can be viewed

can be added to e-books (Gürcan, 2005). E-books have many benefits: Aloud option can be added to these books. This situation provides convenience for individuals who have difficulty in reading or have visual impairment. These books can be easily shared in digital media and can be easily transported via CD-Rom, USB devices. Therefore, it eliminates printing costs and provides cheaper access (Baştemur Kaya, 2013). Unlike printed books, e-books are more environmentally friendly. They prevent thousands of paper consumption (Anameriç & Rukancı, 2003)

Technology in social studies education should be effectively combined with the gains in the curriculum. Thus, it will be effective in providing students with the knowledge, skills and values necessary to become good citizens, which is the main purpose of social studies teaching (Heafner, 2004: 49, cited in Baloğlu Uğurlu, 2012). It is thought that e-book can be an effective tool in bringing social studies lessons with technology. The subjects and achievements in the e-book example are designed according to the 7E model.

In the example presented, the subject of Sumerians was chosen from the 5th grade Culture and Heritage learning section. First of all, concepts related to the subject are included in order to get background information. Then, a visual showing the daily life of the Sumerians and some of their inventions was given and they were asked to think about the visual. Later, they were given a map of the geography where the Sumerians were established, and they were asked to think about why the Sumerians were established there. When it comes to the explanation step in which the teacher is more active, more detailed information about the Sumerians is included in the form of filling the gap. On the next page, there was an opinion development activity. Finally, a clay tablet making recipe is given so that students can experience writing on clay tablets. The main purpose of the process is to keep students active and to perpetuate communication between students, teachers and the board.

Discussion, Conclusion and Recommendations

Social studies course has many concepts, definitions and explains cause and effect relationship. This situation causes students to keep quite a lot of notes in the course. However, it is known that students have difficulty in taking notes during the lesson and they take incomplete and incorrect grades. This situation may have a negative effect on the academic achievement of students, as well as cause a decrease in their attitude and motivation towards the course. If the student and teacher have to write constantly in a lesson, it will decrease the interest in the lesson and the communication between the teacher and the student. In order to create a better learning environment, the teacher, student and the board should interact. In order for these three to be in constant interaction, e-books can be used.

Thanks to e-books, the teacher will not have to write on the blackboard and students will not have to write notes constantly in their notebooks. The e-book can function as both a notebook and a book. It is thought that the various images and even videos used in the e-book will also be effective in attracting students' attention. When e-book contents are designed based on the 7E model, it can be ensured that students take a more active part in the process.

When the national literature regarding the 7E model was examined, only one study in the field of social studies was reached (Zingal, 2015). In the study, the effect of the 7E model on students' attitudes towards the course and academic achievement was investigated and positive results were obtained for the 7E model. When the international literature is examined, only one study has been found

that can be associated with the field of social studies (Amirudin, Fatchan, & Utaya, 2016). In the study, the effect of the 7E model on geography achievement in classrooms varying in terms of ethnic origin was investigated. As a result, the effectiveness of the 7E model on success in geography has been revealed. There is only one study in the field of social studies for e-book (Baştemur Kaya, 2013). In the study, the Our Country and World unit of the 6th grade social studies course was adapted to the e-book. The researcher wanted to compare the effect of students' academic achievement and thinking skills at the level of knowledge and comprehension between the sample e-book published by the Ministry of Education and the e-book he developed himself.

When the studies in the field of social studies are examined, there is a study on both the 7E model and the e-book. Studies on this method and e-book applications can be considered as a deficiency in the literature and studies can be increased.

Uluslararası Sosyal Bilgiler Eğitimi Dergisi

(Uluslararası Hakemli Dergi/International Peer-Reviewed
Journal)

<http://www.tissejournal.net>

ISSN:

<http://www.sosbilder.org>

Sosyal Bilgiler Dersinde 7E Modeli Destekli Etkileşimli Kitap Örneği

Cansu ÇETİNKAYA AYDOĞDU

Özet

Günümüzde çocuklar bir teknoloji dünyası içinde doğup büyümektedir. Teknolojinin insan yaşamında son derece etkin olduğu bir dönemde öğretim sürecinde teknolojiyi kullanmamak çağın gerekliliklerini yerine getirmesine engel olmaktır. Şu an ülkemizde çoğu okulda eğitim teknolojilerinden faydalanılmaktadır. Bunu kara tahtaların yerini alan akıllı tahtalarda görmek mümkündür. Akıllı tahtaların kullanılmasından önce eğitim, ağırlıklı olarak öğretmenden öğrenciye tek yönlü olarak gerçekleşmekteydi. Akıllı tahtalar sınıf içerisinde var olan bu geleneksel düzeni değiştirmede bir araç olmuşlardır. Etkileşimli kitaplar akıllı tahtaların öğretim sürecinde etkin bir şekilde kullanılmasını sağlayan ders araçlarıdır denilebilir. Etkileşimli kitaplar (e-kitap) sayesinde öğretmen, öğrenciler ve tahta sürekli olarak birbirleriyle etkileşim içerisinde. Sosyal bilgiler gibi soyut içeriğe sahip bir derste e-kitap aracılığıyla kullanılan güncel fotoğraf ve videolarla öğrencilerin görsel, işitsel zekalarına da hitap etme şansı bulunacaktır. Çalışmada sunulan e-kitap örnekleri 7E modeli ile desteklenmiştir. 7E modelinde öğretmen öğrenciler için bilgiye ulaşmalarını sağlayan bir rehberdir. 7E modeli, ilgili konuyla öğrencilerin sınıf içerisinde yaşantılar elde etmelerini sağlar. Böylelikle 7E modeli öğrencilerin bilgiye ulaşma yollarını keşfeden, bilgiyi yorumlayan ve sorgulayan bireyler olmalarını sağlar. Sosyal bilgiler eğitiminde bu alanda yapılmış bir araştırma ise bulunmamaktadır. Sosyal bilgiler eğitiminde 7E modeli ile desteklenen etkileşimli kitapların kullanımının artırılması bu alana katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler:	DOI	:
Sosyal bilgiler, 7E modeli, etkileşimli kitap	Yükleme	: 02.06.2020
	Düzeltilme	: 15.08.2020
	Kabul	: 11.10.2020
	Yayınlama	: 21.12.2020

Sorumlu Yazar: Cansu Çetinkaya Aydoğdu, Doktora öğrencisi, Anadolu Üniversitesi, Türkiye, cansucetinkaya@anadolu.edu.tr
ORCID: 0000-0003-4262-6653

Atf için: Çetinkaya Aydoğdu, C. (2020). Sosyal bilgiler dersinde 7E modeli destekli etkileşimli kitap örneği. *Uluslararası Sosyal Bilgiler Eğitimi Dergisi (TISSE)*, 2(1), 40-54.

Giriş

Eğitim, bireylere birtakım akademik bilgi, beceri ve değer kazandırmayı amaçlar. Ertürk (1972) eğitimi “bireylerin davranışlarında kendi yaşantıları yoluyla kasıtlı olarak veistendik yönde davranış değişikliği meydana getirme süreci” biçiminde tanımlamaktadır (akt. Eroğlu, 2002: 174). Türk Dil Kurumu (2020) eğitimi “çocukların ve gençlerin toplum yaşayışında yerlerini almaları için gerekli bilgi, beceri ve anlayışları elde etmelerine, kişiliklerini geliştirmelerine okul içinde veya dışında, doğrudan veya dolaylı yardım etmek” olarak tanımlar. Bu süreç gerçekleştirilirken çağa uygun hareket etmek gerekmektedir.

Günümüzde uygulanan öğretim programlarının temelini yapılandırmacı yaklaşım oluşturmaktadır. Felsefi açıdan bilginin ne olduğunu, nasıl oluşturulduğunu, bilginin doğasını açıklamaya çalışan yapılandırmacılık, Türkiye’de 2005 yılından günümüze hem öğretim programlarında hem de akademik araştırmalarda gündemdedir. Yapılandırmacı yaklaşımın “bilgi sadece algıdır” diyen Socrates’e kadar uzanan bir geçmişi bulunmaktadır. Günümüzde İngiltere’de *constructivism* olarak kullanılan kavram Türkçeye uzmanlar tarafından inşacılık, oluşturmacılık, yapılandırmacılık gibi ifadelerle çevrilerek aktarılmıştır (Yanpar, 2007). Demirel (2020) yapılandırmacı yaklaşımını “öğretimle ilgili bir kuram değil; bilgi ve öğrenme ile ilgili bir kuramdır ve bu kuram, bilgiyi temelden kurmaya dayanır. Başlangıçta öğrenenlerin bilgiyi nasıl öğrendiklerine ilişkin bir kuram olarak gelişmiş ve zaman içinde öğrenenlerin bilgiyi nasıl yapılandırdıklarına ilişkin bir yaklaşım olarak devam etmiştir (s. 237)” biçiminde açıklamaktadır.

Yapılandırmacı yaklaşımda öğrenci merkezdedir. Bu yaklaşımda bilgi, öğrencilere doğrudan sunulmaz. Öğretmenler, öğrencilerin kendi anlamlarını inşa edebilmeleri için yol gösterici olmalıdırlar (Fernando ve Marikar, 2017). Zengin bir öğrenme ortamında öğrencilerin kişisel yaşantılarından yola çıkılarak bilgiye ulaşmaları sağlanır. Öğrencilerin ulaştıkları bilgileri kendilerine göre düzenlemeleri için süreye gereksinim duyulur. verilmelidir. Bu süreçte tartışmalara, grup çalışmalarına, beyin fırtınalarına, eğitsel oyunlara yer verilir (Sönmez, 2011). Bu bağlamda, yapılandırmacılık, bireysel deneyimler ve şemalar ile üst düzey düşünme becerileri kullanılarak bilgiyi, zihinsel olarak yapılandırma süreci olduğu söylenebilir (Demirel, 2020).

Sosyal bilgiler dersinde 2005 yılına kadar geleneksel öğretim yöntemleri ile işlenip öğrenci merkezliyetkinliklerin kullanılmaması dersin günlük hayatla olan ilişkisinin zayıflamasına neden olmuştur (Yanpar, 2005). Sosyal bilgiler derslerinde öğrencilerin gündelik hayatı sınıfta yaşayabilmelerine olanak sağlanmalıdır. Sınıf ortamında yapılandırmacı bir öğrenmeyi gerçekleştirmek için kullanılan birtakım yöntem ve teknikler bulunmaktadır. Bireyselleştirilmiş öğretim ile 5E tekniği öğretim tekniği olarak en yaygın kullanılanlar arasındadır. Kimi uygulayıcılar, 5E’den 7E’ye doğru bir yaklaşım içine de girmektedirler (Demirel, 2015).

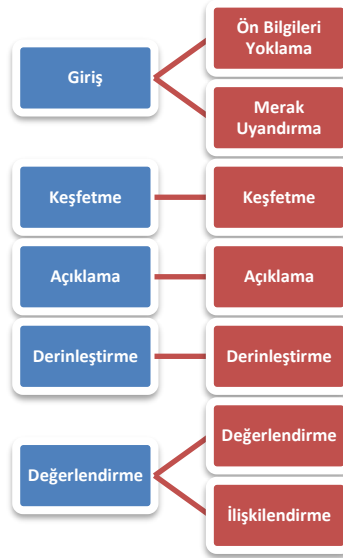
5E ve 7E gibi yapılandırmacı öğrenme yaklaşımlarında teknolojinin kullanımıyla ilgili olumlu görüşler bulunmaktadır. Teknoloji destekli yapılandırmacı sınıf ortamı öğrencilerin problemleri tanıma, problemleri çözme ve üst düzey düşünme yeteneklerini geliştirmede etkili olacaktır (Laney, 1990, akt. Saraç, 2015). Yapılandırmacı öğretim ortamında teknoloji kullanımının, öğrencilerin bilişsel öğrenme stratejilerine, eleştirel düşünme becerilerine yönelik katkılar sağlayacağı düşünülmektedir (Jonassen, 1994). Sosyal bilgiler dersinde teknoloji, akıllı tahtalar ve etkileşimli kitaplar (e-kitap) aracılığıyla daha aktif ve kalıcı öğrenme sağlamaktadır. E-kitapların kavramsal ve olgusal bilgilerden oluşan bir içeriğe sahip olan sosyal bilgiler derslerinin içeriğini somutlaştırabileceği düşünülmektedir. E-kitapların 7E

modeli ile desteklenerek hazırlanmasının öğrencinin ders sürecinde etkin bir biçimde yer almasını sağlayacağı ön görülmektedir.

Sosyal Bilgiler Eğitiminde 7E Modeli Kullanımı

Eğitim ve öğretim uzun yıllar davranışçı yaklaşımın temel oluşturduğu geleneksel bir eğitim sistemi içerisinde yürütülmüştür. Davranışçı yaklaşımda öğrenme, sunulan uyarıcılara öğrencilerin tepki vermesi ile gerçekleşmektedir. Öğrencilerin başarı durumları onlara sunulan bilgileri, birtakım becerileri kazanmalarıyla ve istenildiğinde bu bilgi ve becerileri sunmalarıyla doğru orantılıdır (Saban, 2000).

Millî Eğitim Bakanlığı (MEB) 2005 yılında davranışçı yaklaşıma dayalı olan mevcut programların öğrencilerde öğrenmeye yönelik olumsuz tutum oluşturması gibi nedenlerden dolayı öğrenciyi merkeze alan öğretim programlarını oluşturmuştur. Oluşturulan bu yeni öğretim programları yapılandırmacı yaklaşımı temel almıştır. Bu öğretim programlarından biri de Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'dır. Sosyal bilgiler derslerinde bu yaklaşımın kullanılmasının öğrencilere çağdaş eğitim değerlerinin kazandırılmasında önemli rol oynayacağı düşünülmüştür (Zıngal, 2015). Böylelikle okullarda yapılandırmacı yaklaşıma uygun öğretme modelleri kullanılmaya başlanmıştır. Bu modellerden en sık tercih edilenleri 4 aşamalı öğrenme ve 5E öğrenme modelidir (akt. Saraç, 2015). Zaman içerisinde 5E modeli de Bybee (2003) ve Eisenkraft (2003) tarafından geliştirilerek 7E modeline dönüştürülmüştür. Bu çalışmada örnek e-kitaba uyarlanan Eisenkraft'ın 7E modelidir. Şekil 1'de Eisenkraft'ın (2003) 5E modelinden geliştirmiş olduğu 7E modeli yer almaktadır:

Şekil 1. Eisenkraft'ın 7E modeli

Şekil 1'de de görüldüğü üzere 7E modeli, Bybee tarafından geliştirilen 5E modelinin üzerinde birtakım düzenlemeler yapılarak oluşturulmuştur (Eisenkraft, 2003). 7E modeli için 5E modelinin bir üst modelidir denilebilir (Özmen, 2004). Eisenkraft'ın 7E modelini incelediğimizde 5E modelinin ilk basamağı olan "giriş" ikiye ayrılmış ve "ön bilgileri yoklama", "merak uyandırma" olarak adlandırılmıştır. "Keşfetme", "açıklama" ve "derinleştirme" aşamalarında herhangi bir değişiklik yapılmamıştır. Bununla birlikte Bybee tarafından oluşturulan 5E modelinin "değerlendirme" aşaması, Eisenkraft tarafından "değerlendirme" ve "ilişkilendirme" olarak iki farklı aşamada ele alınmıştır.

1. Ön Bilgileri Yoklama: Öğrenmede en önemli aşamalardan biri öğrencilerin geçmişte öğrendikleri bilgileri hatırlamalarına olanak sağlamaktır (Eisenkraft, 2003). Bu aşamayla birlikte öğrencilerin geçmişteki bilgi ve deneyimleri ortaya çıkarılarak yeni bilgilere dikkat toplamaları beklenir. Öğrencilere zihinlerini karıştıracak kavram ve sorular yöneltilerek yanlış bilgi ve kavram yanılgıları ortaya çıkarılmaya çalışılır. Öğretmen derse böylelikle yön verir (Kanlı, 2007).

2. Merak Uyandırma: Bu aşamada öğretmenden öğrencileri heyecanlandırması ve onlarda merak uyandırması beklenmektedir. Ortaya atılan sorunlar ve konular beyin fırtınası tekniği ile tartışılabilir (Eisenkraft, 2003). Bu aşamada kullanılacak olan teknikler ve problemler dersin bir önceki aşamasıyla ve sonraki aşamalarıyla ilişkili olmalıdır (Kanlı, 2007).

3. Keşfetme: Bu aşamada öğrencilerden gözlem yapmaları, verileri kaydetmeleri, grafikler oluşturmaları, bulguları düzenlemeleri beklenir. Konuyla ilgili sorular düzenleyen öğretmen, öğrencilere geri dönütler vererek öğrenmeleri değerlendirir (Eisenkraft, 2003). Bu aşamada 2-4 kişilik gruplar oluşturulabilir. Öğrencilere öğretmenlerden doğrudan öğrenme olmadan küçük gruplar halinde birlikte çalışma olanağı verilir. Böylelikle, öğrenciler, kendi akran gruplarıyla alternatif çözümler üretmeye olanak bulacaktır (Muthma'innah, Dahlan ve Suhendra, 2019).

4. Açıklama: Bu aşamada öğretmen önceki aşamalara göre daha etkindir. Öğretmen, öğrencilere konuyla ilgili açıklamalarda bulunur, onlara modeller ve yasalar sunar, sormuş olduğu sorulara farklı ne gibi yanıtlar verilebileceğini öğrencilerden düşünmelerini ister (Eisenkraft, 2003). Öğrenciler kendi düşüncelerini ve bulgularını diğer arkadaşlarına anlatırlar. Öğrenciler açıklama yapmaya ve anlatmaya özendirilmeli, teşvik edilmelidir (Kanlı, 2007).

5. Genişletme: Bu aşamada okulda öğrenilen bilgilerin gündelik hayata, benzer içeriğe sahip bir sonraki yılda olan konuya, bir önceki yılda öğrenilmiş olan kavramlara ya da farklı disiplinlere transfer edilmesi beklenilmektedir. Bu süreçte öğrenciler grup çalışmalarına yönlendirilmelidir (Eisenkraft, 2003). Eğer bu süreç grup çalışması halinde gerçekleştiriliyorsa öğrenciler elde etmiş oldukları bilgileri önce kendi grup arkadaşlarıyla ardından diğer gruplarla paylaşmalıdır (Yıldızbaş, 2019).

6. Değerlendirme: Öğrencilerin değerlendirilmesi süreç içerisinde yapılacağı gibi süreç sonunda da yapılabilir. Konu sonunda çoktan seçmeli test, bulmaca, eşleştirme ya da açık uçlu sorular uygulanabilir. Süreç içerisinde ise öğrencilere konuya ilişkin sorular yöneltilerek konuyu kendilerinde nasıl biçimlendirdikleri ortaya çıkarılabilir. Öğretmenlerdende etkili bir biçimde gözlem yapmaları beklenir (Eisenkraft, 2003).

7. İlişkilendirme: Öğrencilere aktarılmış olan bilgiler günlük yaşamdan örneklerle anlatılır. Öğrencilerden bu aşamada proje gibi çeşitli etkinlikler gerçekleştirmeleri beklenir. Gerçekleştirdikleri bu etkinliklerle günlük yaşamla ve farklı disiplinlerle ilişki kurmaları sağlanmalıdır (Kanlı, 2007).

Öğrenciler, sosyal bilgiler dersinde 7E modelinin kullanılmasıyla birlikte farklı sosyal sorunlarla da karşılaşma olanağı elde edecektir. Sınıf içinde elde edecekleri bu yaşantılar sayesinde araştıran, yeni bilgileri olduğu gibi almayan, onları yorumlayan ve sorgulayan bireyler haline geleceklerdir (Grant, 1997; Jadallah, 2000, akt. Ersoy ve Kaya, 2009). Bu ortamda yetişen bireyler etkili bir vatandaş olmayı, etkili iletişim kurmayı ve karşılaştıkları sorunları çözmeyi öğreneceklerdir (Ersoy ve Kaya, 2009). Bu çalışmada örneği sunulan 7E modeli, e-kitap ile bütünleştirilerek ortaya konulmaya çalışılacaktır.

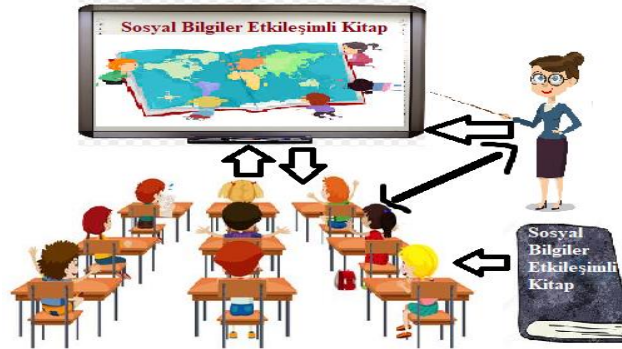
Sosyal Bilgiler Eğitiminde Etkileşimli Kitap (E-Kitap)

2005 yılında Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'nın yenilenmesinin nedenleri arasında teknolojinin hızlı değişimi ve bu değişimin ÷lkemize olan yansımaları yer almaktadır. Bu gelişmeler yöntem ve içerik olarak öğretim programlarına yansıtılarak eğitimde niteliği artırmak amaçlanmıştır (Yeşiltaş ve Kaymakçı, 2014). Eğitim ortamında teknolojiden yararlanmanın yollarından biri de süreçte e-kitap kullanmaktır.

E-kitapların oluşturulması 1970'li yıllara dayanmaktadır. Birtakım metinlerin bilgisayarda üretilmesi ve bu ekranlarda yayımlanmasına yönelik çalışmalar ilk olarak Amerika Birleşik Devletleri'nde yapılmıştır. E-yayın yapılması tam anlamıyla Apple kurumunun 1987'de HyperCard yazılımını oluşturması ile gerçekleşmiştir (Fox, 1988; Özer ve Türel, 2015).

MEB (2011) tarafından e-kitapların tanımı "Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı tarafından onaylanmış, okullarda kullanılan ders kitaplarının, PDF formatları üzerinde yazılı metinlere dokunulmadan, çoklu ortam unsurları ile zenginleştirilmiş halidir (akt. Kara, 2018)" şeklinde yapılmaktadır. E-kitaplar dijital ortamlara aktarılabilir. Bu dijital ortamların üstü ya da taşınabilir bilgisayarlar, tabletler ya da akıllı telefonlar olabilir (Rukancı ve Anameriç, 2003). E-kitapların içerisine izlenebilen resim ve metinler eklenebilir (Gürcan, 2005). E-kitapların okumakta zorluk çeken ya da görme yetersizliği bulunan bireyler için sesli okuma seçeneği eklenebilmesi bununla berabere-kitapların, dijital ortamlarda paylaşılabilmesi ve CD-Rom, USB aygıtlar aracılığı ile kolaylıkla taşınabilmesi gibi yararları bulunmaktadır. Dolayısıyla e-kitap baskı maliyetini ortadan kaldırmakta ve daha ucuz erişimler sağlamaktadır (Baştemur Kaya, 2013). E-kitaplar basılı kitapların aksine daha çevre dostudur ve binlerce kağıt tüketimini engellemektedir (Anameriç ve Rukancı, 2003).

E-kitabın sınıf içerisinde kullanımına ilişkin görsele Şekil 2'de yer verilmiştir:

Şekil 2. Etkileşimli kitap uygulamasının şematik gösterimi

Şekil 2'de görüldüğü gibi sınıf içi uygulama sırasında etkileşimli kitap öğrencilerde de bulunmaktadır. Bu kitabın bazı yerlerinde boşluklar bulunması sayesinde öğrenciler başka bir deftere ihtiyaç duymamaktadır. Bu boşlukları öğrenci-akıllı-tahta ve öğretmen üçlüsü etkileşim içerisinde doldurmaktadır. Bu kitaba konuyla ilişkili çeşitli bağlantılar, öğrencilerin anlamını bilmedikleri sözcüklere hemen ulaşabilmeleri için sözlük de eklenebilir.

E-kitapların öğretim ortamına katkısı olduğu kadar birtakım sınırlılıkları da bulunmaktadır. Bu sınırlılıkların en başında şu an uluslararası düzeyde bir standartta kavuşmamış olması yer almaktadır. Birbirine benzemeyen şekillerde e-kitaplar üretilmektedir (Anameriç ve Rukancı, 2003). Teknolojiyi etkin bir şekilde kullanamayan bireyler bu kitapları da kullanmakta güçlük çekmektedir (Baştemur Kaya, 2013). E-kitaplar teknolojik cihazlar aracılığıyla okunabildiği için bu cihazları kullanmayı da bilmek gerekmektedir (Kara ve Keş, 2016). Dijital ortamlarda yaşanması olası olan istenmeyen erişim ve güvenlik eksikliği sorunu e-kitap kullanımında da ortaya çıkmaktadır (Baştemur Kaya, 2013). E-kitapların uzun süre kullanımı küçük yaştaki çocuklarda çevreyle iletişiminin kopmasına neden olabilmektedir (Kara ve Keş, 2016).

Yukarıda yer alan sınırlılıkları en aza indirmek için e-kitap tasarım aşamasından önce iyi bir planlanma yapılması gerekmektedir. E-kitap kullanmak isteyen fakat teknolojik cihazlar konusunda kendisini yetersiz hisseden bireyler bu cihazların kullanımını öğrenebilecekleri alanlar keşfetmelidir. Sosyal bilgiler öğretiminde ise e-kitap, öğretim programında yer alan kazanımlarla etkili bir biçimde bir araya getirilmelidir. Böylelikle e-kitap öğrencilere sosyal bilgiler öğretiminin temel amacı olan iyi birer vatandaş olmaları için gerekli bilgi, beceri ve değerleri kazandırmada etkili olacaktır (Heafner, 2004: 49, akt. Baloğlu Uğurlu, 2012). E-kitabın sosyal bilgiler dersini teknoloji ile buluşturmada etkili bir araç olabileceği düşünülmektedir. Aşağıda yer alan e-kitap örneğinde yer alan konu ve kazanımlar 7E modeline göre tasarlanmıştır.

7E modeline göre tasarlanan bu e-kitap örneği ile öğrencilerin öğrenmede etkin rol almaları hedeflenmektedir. Öğrenme sürecinde aktif rol alan öğrencilerin öğrenmeleri daha kalıcı olmaktadır (Seven ve Engin, 2008). Howe ve Jones (1998) öğrenme sürecindeki en pasif yöntemi “sadece dinleme” en aktif yöntemi ise “somut materyallerle yapılan etkinlikler” ve “bilgisayar aktiviteleri” olarak belirlemişlerdir (akt. Kara, 2018: 4). E-kitabın, 7E modeli ile desteklediği süreçte somut materyaller ve teknolojik araçlar kullanılarak öğrenmeyi daha kalıcı hale getireceği düşünülmektedir. E-kitap ile güncel fotoğraflar ve videolarla öğrencilerin görsel ve işitsel zekalarına hitap ederek dikkatlerini artıracığı ön görülmektedir. E-kitap sayesinde öğrencilerin istedikleri zaman okuyabilecekleri ya da konuları tekrar edebilecekleri düzenli bir materyal ortamı sunacağı düşünülmektedir.

Sosyal Bilgiler Dersinde 7E Modeli Destekli Etkileşimli Kitap (E-Kitap) Örneği

Çalışmada örnek olarak hazırlanan e-kitap 5. sınıf Kültür ve Miras öğrenme alanının Mezopotamya uygarlıklarından Sümerler’i konu edinmiştir. Kitabın içeriği hazırlanırken Eisenkraft’a ait 7E modelinden yararlanılmıştır. Aşağıda sosyal bilgiler dersine yönelik hazırlanan 7E modeli destekli etkileşimli kitap örneğinin tanıtıcı bölümü yer almaktadır.

Dersin Adı: Sosyal Bilgiler

Sınıf: 5

Süre: 40+40

Öğrenme Alanı: Kültür ve Miras

Kazanım: Somut kalıntılardan yola çıkarak Mezopotamya uygarlıklarından Sümerler’in insanlık tarihine katkılarını fark eder.

Temel Beceriler: Araştırma, yaratıcı düşünme, iletişim

Yukarıda da görüldüğü gibi e-kitap 5. sınıf Kültür ve Miras öğrenme alanında Sümerler konusuna yönelik olarak hazırlanmıştır. Bu konu ve etkinlikler için iki ders saati yeterli görülmüştür.

MEZOPOTAMYA UYGARLIKLARI

1. Sümerler

Aşağıdaki kavramların anlamlarının neler olduğunu düşünelim, arkadaşlarımızla tartışalım.

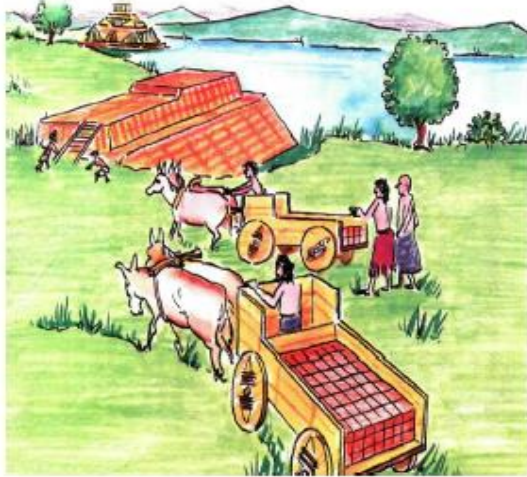
Kadim:.....

Medeniyet:.....

Çivi Yazısı:.....

Mezopotamya:.....

Aşağıda yer alan görseli inceleyerek Sümerler'e ait sosyal yaşama ilişkin dikkatinizi çeken unsurları yazıp sınıfla paylaşınız.

Görsel 1: (Çiğ, 1993: 19)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Şekil 3'te görüldüğü üzere sayfa 1'de yer alan etkiliklerde öncelikle öğrencilerin önbilgilerini kontrol etmek adına konuyla ilişkili kavramlara yer verilmiştir. Öğrencilerden bu kavramların anlamlarına ilişkin tahminlerde bulunmaları istenmiştir. Böylelikle öğrencilerin konuya ilişkin kavram yanılgıları ortaya çıkarılabilir ve öğretmen sürece yön verebilir. Ardından ise Sümerler'in yaşam şeklini anlatan bir görsel yer verilmiştir. Görselde zigguratlar, tarımsal faaliyetler ve tekerlekli araçlar yer almaktadır. Öğrencilerden Sümerler'e ait sosyal yaşama dair fikirler üretmeleri istenmiştir.

**Kültür
ve
Miras**

Sümerler'in kurulduğu bölge harita üzerinde gösterilmiştir. Sizce Sümerler neden buraya yerleşmiş olabilir?

Nedenler:.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Çivi Yazısı

Tekerlek

Ziggurat

- Sümerler şehir devletleri halinde yaşamışlardır. En önemli şehir devletleri, ve'dir.
- Tarihte (MÖ 3200) ilk kez icat edip kullandılar.
- Çok tanrılı dinlere inanırlardı. En önemli tanrıları, ve'dur.
- Dini amaçla yapılan adı verilen dini tapınakları aynı zamanda rasathane (gözlemevi), okul ve depo olarak kullandılar.
- esasına dayalı takvimi buldular.
-vedestanları vardır.

NOT: Yazının kullanılmasından önceki devirler "tarih öncesi devirler" sonraki devirler ise "tarihi devirler olarak adlandırılmıştır."

Sosyal Bilgiler Etkileşimli Kitap

2

Şekil 4. Sosyal bilgiler e-kitap örneği

Şekil 4’te görüldüğü üzere sayfa 2’de öncelikle Sümerler’in kurulmuş olduğu coğrafyaya ait bir harita yer almaktadır. Burada amaç Sümerler’in iki nehir arasında (Fırat ve Dicle) kurulmuş olmasına öğrencilerin dikkatini çekmektir. Öğrencilerden Sümerler’in neden iki nehir arasına kurulduğuna dair fikirler üretmeleri ve keşfetmeleri amaçlanmıştır. Ardından ise öğretmenin yardımıyla Sümerler’e ait diğer bilgileri öğrenebilecekleri boşluk doldurmalaraya yer verilmiştir.

Aşağıda yer alan görüşleri okuyarak size en yakın gelen seçeneği işaretleyip altındaki boşluğa nedenini yazınız.

Görüşler	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum
Yazının icadı haberleşmeyi kolaylaştırmıştır. Nedeni:			
Tekerleğin icadı obeziteyi (aşırı kilo alımını) artıran bir etkidir. Nedeni:			
Takvim kullanımı zaman planlamasında bize kolaylık sağlar. Nedeni:			
Çivi yazısı günümüze göre daha kolaydır. Nedeni:			
Zigguratlar, çok amaçlı olması sebebiyle sosyalleşmeyi sağlar. Nedeni:			
Takvim kullanmaları tarımsal faaliyetlerini olumsuz etkilemiştir. Nedeni:			
İki nehir arasında kurulmuş olmaları tarımsal faaliyetlerini olumlu etkilemiştir. Nedeni:			

KENDİ KİL TABLETİMİ YAPIYORUM 😊

Malzemeler: Bir su bardağı un, üç su bardağı kadar su, bir çay bardağı kadar tuz, birazcık sıvı yağ

Yapılışı: Bütün malzemeler karıştırılıp hamur haline getirilir. Bir çubuk yardımıyla üstüne yazı yazmayı deneyebilirsiniz.

Sosyal Bilgiler Etkileşimli Kitap

3

Şekil 5’te de görüldüğü üzere sayfa 3’te öncelikle görüş geliştirme etkinliğine yer verilmiştir. Yazılan görüşlerden bazıları günümüzle karşılaştırmalara yer vermektedir. Bu etkinliğin hemen altında ise *Kendi Kil Tabletini Yapıyorum* etkinliği yer almaktadır. Bir çubuk yardımı ile oluşturmuş oldukları kil tablete yazı yazmaya çalışan öğrenciler günümüz ile Sümerler’in yazısı arasındaki farkları daha iyi gözlemlene fırsatı bulacaklardır. Öğrenciler bu etkinliği bir proje olarak evde de gerçekleştirebilir.

Sonuç

Sosyal bilgiler dersi birçok kavrama, tanıma sahip ve neden- sonuç ilişkisi anlatan bir derstir. Bu durum da öğrencilerin ders içerisinde oldukça çok not tutmalarına sebep olmaktadır. Fakat öğrencilerin ders esnasında not tutmakta zorluk çektiği, eksik ve hatalı notlar aldıkları bilinmektedir. Bu durum öğrencilerin akademik başarısında olumsuz etki yaratabileceği gibi derse karşı olan tutum ve motivasyonunda da düşüş yaşanmasına sebep olabilir. Bir ders içerisinde öğrencinin ve öğretmenin sürekli yazı yazmak zorunda kalması derse yönelik ilgiyi ve öğretmen-öğrenci arasındaki iletişimi azaltacaktır. Daha iyi bir öğrenim ortamının oluşması için öğretmen, öğrenci ve tahta etkileşim halinde olmalıdır. Bu üçünün sürekli etkileşim hâlinde olabilmesi için de e-kitaplardan yararlanılabilir.

E-kitaplar sayesinde öğretmen sürekli tahtaya yazı yazmak zorunda kalmayacağı gibi öğrenciler de defterlerine sürekli not yazmak zorunda kalmayacaktır. E-kitap hem bir defter hem de bir kitap işlevi görebilecektir. E-kitap içerisinde kullanılan çeşitli görseller hatta videolar öğrencilerin dikkatini toplama açısından da etkili olacağı düşünülmektedir. E-kitap içerikleri 7E modeli temel alınarak tasarlandığında ise öğrencilerin süreç içerisinde daha aktif yer almaları sağlanabilir.

7E modeline ilişkin ulusal alanyazın incelendiğinde sosyal bilgiler alanında yapılmış yalnızca tek bir çalışmaya erişilmiştir (Zıngal, 2015). Çalışmada 7E modelinin öğrencilerin derse yönelik tutum ve akademik başarılarına etkisi araştırılmıştır ve 7E modeline yönelik olumlu sonuçlar elde edilmiştir. Uluslararası alanyazın incelendiğinde ise sosyal bilgiler alanı ile ilişkilendirilebilecek tek bir çalışmaya ulaşılmıştır (Amirudin, Fatchan ve Utaya, 2016). Çalışmada 7E modelinin etnik köken bakımından çeşitlilik gösteren sınıflarda coğrafya başarısına etkisi araştırılmıştır. Sonuç olarak 7E modelinin coğrafya konularında başarı üzerine etkililiği ortaya çıkmıştır. E-kitaba yönelik ise sosyal bilgiler alanında yapılmış olan tek bir çalışmaya rastlanmıştır (Baştemur Kaya, 2013). Çalışmada 6. sınıf sosyal bilgiler dersinin Ülkemiz ve Dünya ünitesi e-kitaba uyarlanmıştır. Araştırmacı MEB tarafından yayınlanan örnek e-kitap ile kendi geliştirmiş olduğu e-kitap arasındaki öğrencilerin akademik başarısı ile bilgi ve kavrama düzeyindeki düşünme becerilerine etkisini karşılaştırmak istemiştir.

Sosyal bilgiler alanında yapılan çalışmalar incelendiğinde hem 7E modeline ilişkin hem de e-kitap ile ilgili bir çalışma bulunmaktadır. Bu yöntem ve e-kitap uygulamalarına ilişkin çalışmalar literatürde bir eksiklik olarak kabul edilebilir ve çalışmalar artırılabilir.

Kaynakça

- Amirudin, A., Fatchan, A. & Utaya, S. (2016). The effect of learning cycle 7E model for geographic achievement on multi-ethnic students. *International Cohference on Geography and Education*. Atlantis Press.
- Rukancı, F. & Anameriç, H. (2003). E-kitap teknolojisi ve kullanımı. *Türk Kütüphaneciliği*, 17(2),147-166.

- Baloğlu Uğurlu, E. (2012). Sosyal bilgiler eğitiminde teknoloji araalarının kullanımı. M. Safran (Ed.), *Sosyal Bilgiler Öğretimi* içinde (s. 243-265). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Baştemur Kaya, C. (2013). *6. sınıf sosyal bilgiler dersi için geliştirilen etkileşimli elektronik kitabın öğrenci başarısı üzerine etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Çığ, M. İ. (1993). *Zaman tüneliyle geçmişte sümer'e yolculuk*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Demirel, Ö. (2015). *Öğretim ilke ve yöntemleri öğretme sanatı*. Ankara: Pegem Akademi.
- Demirel, Ö. (2020). *Eğitimde program geliştirme*. Ankara: Pegem Akademi.
- Eisenkraft, A. (2003). Expanding the 5e model. *The Science Teacher*, 70(6), 56-59.
- Ersoy, A. F. ve Kaya, E. (2009). Sosyal bilgiler dersi öğretim programının (2004) uygulama sürecine ilişkin öğrenci görüşleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 17(1), 71-86.
- Fernando, S. & Marikar, F. (2017). Constructivist teaching/learning theory and participatory teaching methods. *Journal of Curriculum and Teaching*, 6(1), 110-122.
- Gürcan, H. İ. (2005). E-kitap yayıncılığı ve uygulamaları. *X. Türkiye'de İnternet Konferansı*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Jadallah, E. (2000). Constructivist learning experience for social studies education. *The 19. Social Studies*, 91(5), 221-225.
- Jonassen, D. H. (1994). Towards a constructivist design model. *Educational Technology*, 34(4), 34-37.
- Kanlı, U. (2007). *7E modeli merkezli laboratuvar ile doğrulama laboratuvar yaklaşımlarının öğrencilerin bilimsel süreç becerilerinin gelişimine ve kavramsal başarılarına etkisi*. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Kara, H. (2018). *5E modeli destekli etkileşimli defterin öğrencilerin karışım konusundaki başarısına motivasyon ve tutuma etkisi*. Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Muthma'innah, M., Dahlan, J. A., & Suhendra, S. (2019). Ability of mathematical critical thinking what about Learning Cycle 7E model. *In Journal of Physics: Conference Series*, 115(3), 1-8.
- Özer, S., ve Türel, Y. K. (2015). Bilişim teknolojileri öğretmen adaylarının e-kitap ve etkileşimli e-kitap kavramına ilişkin metaforik algıları. *Turkish Online Journal of Qualitative Inquiry*, 6(2), 1-23.
- Özmen, H. (2004). Fen öğretiminde öğrenme teorileri ve teknoloji destekli yapılandırmacı (constructivist) öğrenme. *The Turkish Online Journal of Educational (TOJET)*, 3(1), 100-111.
- Rukancı, F. & Anameriç, H. (2003). E-kitap teknolojisi ve kullanımı. *Türk Kütüphaneciliği*, 17(2), 147-166.
- Saban, A. (2000). *Öğrenme öğretme süreci: Yeni teori ve yaklaşımlar*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Saraç, H. (2015). *Çokluortam destekli 7E modeline göre tasarlanan uygulamaların 5. sınıf fen bilimleri dersi "maddenin değişimi" ünitesinde öğrencilerin öğrenme ürünlerine etkisi*. Doktora Tezi, Dumlupınar Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Kütahya.
- Seven, M. A. ve Engin, A. O. (2008). Öğrenmeyi etkileyen faktörler. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12(2).
- Sönmez, V. (2011). *Öğretim ilke ve yöntemleri*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Türk Dil Kurumu (2020). Eğitim. Mayıs 18, 2020 tarihinde <https://sozluk.gov.tr/> adresinden alındı.
- Yanpar, T. (2005). Sosyal bilgiler dersinde oluşturmacı yaklaşımda öğrencilerin etkinlik 32. dosyalarını yordayan değişkenler. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 13(2), 513-526.
- Yanpar, T. (2007). Etkili ve anlamlı öğrenme için kuramsal yaklaşımlar ve yapılandırmacılık. C. Öztürk içinde, *Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi* (s. 85-109). Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Yeşiltaş, E. ve Kaymakçı, S. (2014). Sosyal bilgiler öğretim programının teknoloji boyutu. *Uluslararası Avrasya Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(16), 314-340.
- Yıldızbaş, E. (2019). *Ortaokul 8. Sınıf fen bilimleri dersi kuvvet ve katı basıncı konusunun öğretiminde 7E modelinin öğrenci başarısına ve tutumuna etkisinin araştırılması*. Yüksek Lisans Tezi, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Karaman.
- Zıngal, Y. (2015). *7E öğrenme modelinin sosyal bilgiler dersi "Demokrasinin serüveni" ünitesinde işlenişinin öğrencilerin akademik başarı ve tutumlarına etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, İbrahim Çeçen Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ağrı.